

riament la forma *-osse*, probablement *-otze* en basc, sempre amb *-e*.

Tenim, per tant, un sufix ibero-basc afegit a una arrel que versemblantment ha d'ésser també del mateix origen. *Alòs* i *Alòs* semblen formar sèrie amb *Aler* (poble de la Baixa Ribagorça, a l'O. de Benavarri) i *Alerre* (poble 5 k. al N. d'Oscà). La base *Al-* que tots quatre comparteixen deu estar emparentada amb el basc *alba* 'pasto', biscaí *ale* 'alimento, en su sentido amplio de pábulo o pasto' (Azkue, s. v. *Ale*). En l'article dedicat a *Aler* posem ja en relació aquest topònim amb el dret de pasturatge anomenat *alera* o *alera foral*, ben conegut a l'Alt Aragó i del qual ja va parlar Coromines en el *DECat* 1, 121b48. X. T.

ALÓS

Poble de la Noguera més conegut com *Alòs de Balguer*, situat a l'esquerra del riu Segre.

PRON. POP. La pronunciació és sempre *alòs* amb vocal tònica oberta.

DOC. ANT. *Alos* a. 1018 (*Cart. Tavèrnoles*, 54, 23), *Alos* a. 1050 (Bofarull, *Condes Vind.* II, 25), «ecclesiam Sancti Felicis de *Alos*» a. 1080 (*Cart. Tavèrnoles*, 94, 5), *Alos* a. 1093 (doc. de l'Arxiu de Solsona), «sancti Felicis in villa q. v. *Alos*» a. 1111 (*Cart. Tavèrnoles*, 117, 14), *Alos* a. 1126 (*Marca*, 1261), «*Alos*, et affrontat de duabus... Sancte Marie de Madians [= Meia] de ·III· in cechia et in alaudio Arnaldi de Monte Cenis [= Montsonís]... vineam de Lespada» a. 1159 (*Cart. Tavèrnoles*, 148-16), *R. de Alos* a. 1198 (*Cart. Poblet*, 113), *Alos* a. 1359 (*CoDoACA* XII, 17). *Alos*, altres docs. de 1272, 1312, 1314, en Font Rius, *C.d.p.*, § 371 i p. 712.10.

Homònims i Parònims. Puialòs és el nom d'un puig a la Ribera d'Avall, en el terme de Cornudella (Alta Ribagorça), pron. *puialòs*. Es troba enmig de la vall del riu Valira i, encara que està envoltat per muntanyes més elevades, la seva situació isolada el fa ben vistós. En els documents aplegats per Abadal apareix ja *Alòs*: «ad *Alose*» a. 889 (Abadal, *P. i R.*, 84); no hi ha dubte que deu ser el mateix lloc, car se'ns diu que termenejava amb «Saxa», que pot ser molt bé *El Sas*. En el doc. 85, del mateix any, està escrit «in loco que dicitur *Agose*», que probablement ha de ser una errada per *Alose*. Al peu d'aquest serrat es troba casa *Alòs*, de gran renom a la comarca. Un altra casa *Alòs*, homònima de l'anterior, es troba al poble de Soperuny, pocs quilòmetres a ponent de la Ribera. Noms com *Lo tros d'Alòs*, *Ovarri d'Alòs*, que vàrem recollir a Soperuny, deuen referir-se a finques d'aqueixa casa. Un *Jacme d'Alos* apareix citat l'any 1381 entre els habitants de Cornudella dient: «Aquest son los que ual ço del seu m sous barchinonenses» (Camarena, *Focs*, 27).

ETIM. En l'article anterior, dedicat a *Alòs*, hem ja indicat que *Al-* pot relligar-se amb el basc *alba* 'pasto'. *Alòs* és ja en la zona on els topònims bascoïdes o basco-ibèrics comencen a ser freqüents. I pel que fa al *Puialòs* estem ja en una zona de «paisatge toponímic»

clarament bascoïde: *Belarta*, *Ovis*, *Serradui*, *Suerri*, *Berganui*, *Orrit* són tots llocs ben pròxims. La partida d'*Ovarri* de Soperuny n'és també un exemple evident. I ningú que conegui la vall de Cornudella, on la ramaderia ha estat sempre importantíssima, podrà trobar estrany que vulguem relacionar *Alòs* amb l'antiga terminologia pastoral.

Pel que fa al sufix *-òs* ja hem assenyalat també el seu caràcter pre-romà. S'estèn pel domini de l'antic aquitànic (pels departaments francesos de Basses Pyrénées i Hautes Pyrénées, el Comenge i, amb menys intensitat, pels de Landes, Gironde i Gers). L'àrea penetra pel NO. de Catalunya i continua pels Pirineus aragonesos fins endinsar-se en el País Basc. El tenim ben documentat en inscripcions de l'antiga Aquitània: *Socondannosi*, *Apinossi*, *Ilunnossi* (cf. Coromines, *Du nouveau*, 202). La seva forma antiga era *-osse*. Coromines, l'any 1973 en l'article citat *Du nouveau...*, va fer front al problema de l'assignació lingüística d'aquest sufix, tot i reconeixent que era un problema força complicat.

Per a molts noms de lloc en *-òs* no trobem una arrel cèltica ni tampoc llatina ni romànica. En canvi trobem força afinitats per la banda del basc, d'acord amb l'àrea més aviat occidental del sufix. Endemés apareix en inscripcions i noms de lloc aquitàns combinat amb teònims i noms de persona que poden ser explicats gràcies al basc. No obstant això, no cal adoptar una posició excessivament dogmàtica: hem de reconèixer que alguns d'aquests noms són analitzables amb elements clarament cèltics, com és el cas de *Socondannossi* genitiu d'un nom de persona que figura en una inscripció trobada a la vall de Luixon (*Du nouveau*, 248).

Però a fi de comptes, i amb totes les salvetats que la prudència imposa, creiem que és en el proto-basc on s'haurà de cercar la solució del problema. Si també en alguns topònims cèltics apareix aquest sufix, potser caldrà pensar en la prolongada etapa de simbiosi lingüística celto-basca que degué precedir a la romanització i que pogué crear el que podem anomenar aquitànic. Els manlleus entre ambdues llengües degueren ser freqüents, i no és inversemblant que el sufix basc passés a formar part de la morfologia d'aqueixa llengua híbrida que els romans trobaren en la regió meridional de la Gàl·lia. X. T.

L'Alou, possessió lliure de feus, veg. *DECat* 1, 225. En recordarem alguns NLL: *l'olou*, mas te. St. Agustí de Lluçanès (1920). Id. te. Les Llosses (1953, XIII, apè. p. 14). *Alou* vt., te. Balsareny (Reig Vil., *ColMon.* s. v.). *L'olou*, en el camí de Berga a Espinalbet (1933; *CATorras, Berg.*, p. 52). *S'Alou* i *Pou* de ~, Sineu, XLI, 102.13, Masc. 19F7. *Can Lou* dins el poble de Calmelles (Aspres), XXIV, 132.16. De St. Andreu *Salou* (< de *s'A.*) porta notícies Monsalv. XVI, 280, i XVIII, 206; *St. Andreu de Salou*, 1359, *CoDoACA* XII, 103. També hi ha, com a variant del nom de Sant Cugat del Racó (te. Castelladral) *Sant Cugat Salou* (*S. kulgát salou*).